

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

Mikä kauhuelokuvassa kiehtoo?

Profilointi Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen yleisöstä

Hanna Utriainen ja Sanna Lintumaa

Kulttuurituotannon koulutusohjelma (240 op)

05/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Kulttuurituotannon koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijät Hanna Utriainen ja Sanna Lintumaa	Sivumäärä 37 ja 3 liitesivua
Työn nimi Mikä kauhuelokuvassa kiehtoo? Profilointi Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen yleisöstä	
Ohjaavat opettajat Minna Hautio, Hannu Sirkkilä	
Työn tilaaja Elokuva yhdistys Hurme ry	
Tiivistelmä <p>Kauhuelokuva on ollut kautta aikojen yksi suosituimmista elokuvan lajityypeistä. Se on herättänyt aina moraalista pahennusta. Sitä, millaiset ihmiset katsovat kauhuelokuvia, tai katsomisen motiiveja, ei yleensä kysytä.</p> <p>Opinnäytetyömme on profilointi Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen yleisöstä. Tutkimus toteutettiin toimeksiantona elokuvayhdistys Hurme ry:lle. Tutkimuksen tavoitteena on vastata kysymyksiin miten Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen kävijät kokevat kauhuelokuvan, miksi ihminen ylipäättään valitsee pelon ja miksi kävijä tulee Kauhuelokuvafestivaali Hurmeeseen. Tutkimuksen tulosten pohjalta elokuvayhdistys Hurme ry:n on helpompi hahmottaa festivaalin kohdeyleisö ja kehittää festivaalin sisältöä.</p> <p>Tutkimusaineistomme on kerätty teemahaastattelulla ja toteutettu parihaastatteluna. Aineisto on analysoitu kvalitatiivista tutkimusmenetelmää käyttäen, siirtymällä kuvauksesta tulkintaan. Lisäksi profiloinnin tukena on käytetty vuonna 2008 Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen aikana toteutettua lomakekyselyä. Käyttämäämme menetelmää kutsutaan triangulaatioksi. Siinä tarkastellaan samaa ilmiötä eri suunnista.</p> <p>Tutkimuksen tulosten perusteella tyypillinen Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen kävijä on 1980-luvulla syntynyt, korkeasti koulutettu turkulainen mies. Kauhuelokuvia hän katsoo viikoittain. Niiden katsomisen hän on aloittanut 7-13 -vuotiaana. Muista kauhukulttuurin osa-alueista hän harrastaa kirjallisuutta. Saatujen tulosten perusteella kauhuelokuvafestivaaleilla käydään yleensä ystävän kanssa. Tästä tuloksesta poiketen toinen tutkimustulos osoittaa, että pelon tunne koetaan niin intiimiksi ja kontrolloimattomaksi reaktioksi, ettei sitä haluta jakaa muiden kanssa.</p> <p>Elokuvan ohella yleisöä kiinnostavat myös muut kauhukulttuurin osa-alueet, kuten taide ja musiikki. Kauhuelokuvafestivaali Hurmeessa pyritään jatkossakin esittämään yleisöä kiinnostavaa, monipuolista marginaalikauhua. Rankempaa musiikkia sisältävä päätösklubi säilytetään festivaalin oheistapahtumana.</p>	
Asiasanat kauhu, elokuva, pelko	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Degree Programme in Cultural Management

ABSTRACT

Authors Hanna Utriainen and Sanna Lintumaa	Number of Pages 37 and 3 appendix pages
Title What fascinates in horror? Profiling on Horror Film Festival Hurme's public	
Supervisors Minna Hautio, Hannu Sirkkilä	
Subscriber Film association Hurme	
Abstract <p>Horror film has been one of the most popular movie genres of all times. It has always caused moral offense. It is not usually asked what kind of people watch horror movies or their motives for watching are.</p> <p>Our thesis is a profiling on Horror Film Festival Hurme's public. The study was assigned by film association Hurme. The aim of our study is to answer the questions how the public experiences horror film, why people choose fear and why does a person come to the Horror Film Festival Hurme.</p> <p>The research material was gathered by theme interview and carried out by pair interview. The material was analyzed by using a qualitative approach, proceeding from description to interpretation. A printed questionnaire was used to support the profiling. This method is called triangulation, in which the same phenomenon is examined from different angles.</p> <p>Based on the research results, a typical visitor of the Horror Film Festival Hurme is a male, born in the 1980's, highly educated and from Turku. He has started watching horror films in the age of 7-13 and he watches them on a weekly basis. He is also into horror literature. The results show that people usually go to horror film festivals with a friend. Contrary to this finding, the research reveals also that the sense of fear experienced is so intimate and uncontrolled that one does not like sharing it with others.</p> <p>In addition to movies, the public finds also other parts of horror culture, such as arts and music interesting. The aim of the Horror Film Festival Hurme is to continue providing the public with interesting and diverse marginal horror. The festival's closing club, a supplementary event in which harder music is played, will be preserved.</p>	
Keywords horror, movie, fear	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA	6
2.1 Kauhuelokuvien historia	7
2.2 Kauhuelokuvan luonne	9
2.3 Kauhuelokuvafestivaali Hurme	12
3 TUTKIMUSMENETELMÄT	17
3.1 Teemahaastattelu ja sen toteutus	18
3.2 Lomakekysely ja sen toteutus	19
4 TULOSTEN ANALYYSI	20
4.1 Teemahaastattelu	21
4.2 Lomakekysely	26
4.3 Tulosten yhteenveto	32
5 LOPUKSI	33
LÄHTEET	36
LIITTEET	38

1 JOHDANTO

"Watching a horror film is a reality check" (Crane 1994, 8).

Kauhukulttuuria on tutkittu Suomessa melko vähän. Alan harrastajia on kuitenkin jokaisella paikkakunnalla, jokaisessa ikäluokassa ja kaikissa sosiaalisissa asemissa sukupuolesta riippumatta. Kauhuelokuva on ollut kautta aikojen muun muassa yksi suosituimmista amerikkalaisen elokuvan lajityypeistä. Toisaalta kauhuelokuva on torjuttu pelkkänä roskana ja kriitikot jättävät sen yhä usein huomaamatta. (Kinisjärvi 1986, 56.) Aiheeseen liittyvä materiaali koetaan usein vieraaksi ja uhkaavaksi. Pelätään, että lasten ja nuorten mielenterveys on vaarassa raa'an kuvamateriaalin vuoksi ja toisaalta aikuiset ovat liian kypsiä pitääkseen kauhua vakavasti otettavana. Kauhuelokuva on herättänyt läpi vuosikymmenten moraalista pahennusta. Arvostelijat eivät tule yleensä kysyneeksi, millaiset ihmiset katsovat kauhuelokuvia. (Haapala & Pulliainen 1998, 19.)

Tämän opinnäytetyön tilaajana on elokuvayhdistys Hurme ry, joka saa tutkimuksesta arvokasta tietoa kävijäkuntaansa koskien. Tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa kävijäprofiointi Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen kävijöistä. Samalla haetaan vastausta kysymyksiin miten kauhuelokuvafestivaali Hurmeen kävijät kokevat kauhuelokuvan, miksi ihminen ylipäättään valitsee pelon ja miksi kävijä tulee Hurmeeseen. Profiloinnin avulla selvitetään kävijöiden kiinnostusta ja aktiivisuutta kauhuelokuvia kohtaan. Tutkimuksen tulosten pohjalta järjestäjien on jatkossa helpompi hahmottaa kohderyhmä, jolle ohjelmistoa suunnitellaan ja tuottaa heitä aidosti kiinnostavaa sisältöä. Tutkimusaineisto on hankittu teemahaastattelulla parihaastatteluna toteutettuna. Saatu aineisto on analysoitu kvalitatiivista menetelmää käyttäen. Tämän lisäksi profiloinnin tukena käytettiin vuoden 2008 festivaalin aikana toteutettua lomakekyselyä.

2 TUTKIMUKSEN TAUSTAA

Opinnäytetyön yhdessä tekeminen tuntuu meistä erittäin luontevalta, koska olemme kumpikin olleet alusta saakka Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen tuottajina. Lisäksi olemme elokuvayhdistys Hurme ry:n perustajajäseniä. Kummaltakin löytyy sekä motiivi että motivaatio tutkimuksen tekemiseen. Toivomme saavamme opinnäytetyöstä käyttökelpoista tietoa Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen edelleen kehittämiseksi. Asiakas-tuntemus on tapahtumatuottajille erittäin tärkeää ja siksi haluammekin profiloida tapahtumamme yleisöä.

Tämän opinnäytetyön tekijöinä lähtökohtamme ja kiinnostuksemme kauhuelokuvia kohtaan eroavat jokin verran toisistaan. Seuraavassa kuvaamme omaa suhdettamme aiheeseen.

Hanna: Olen aina ollut kiinnostunut synkstä visuaalisuudesta, marginaalikulttuureista ja erityisesti kaikesta kauhuun liittyvästä. Pidän suunnattomasti kaikesta kauhuun liittyvästä, kuten elokuvista, kirjallisuudesta, peleistä ja taiteesta. On todella nautinnollista pelätä turvallisesti: kotona sohvalla, ehkä ystävien kanssa, tai elokuvateatterissa muiden katsojien ympäröimänä. En missään vaiheessa ole kokenut harrastustani lapselliseksi, saati vaaralliseksi, jollaiseksi monet voivat sen mieltää.

Henkilökohtainen innostukseni aiheeseen on opinnäytetyön kannalta sekä hyvä että huono asia. Hyvä siksi, että tiedän aiheesta jo entuudestaan jotain ja tiedän mistä etsiä materiaalia, sekä keitä mahdollisesti haastatella. Vaikeuksia voi syntyä asenteellisuuden takia, mutta luotan kykyyni tarkastella aihetta tarpeeksi neutraalisti ja niin sanotusti ulkoa päin. Johdatus laadulliseen tutkimukseen -teoksessa sanotaan lisäksi, että ”vaikkei täydelliseen objektiivisuuteen pääsekään (ja harvoin näin todella tapahtuu), voi ainakin yrittää tunnistaa omat esioletuksensa ja arvostuksensa. Objektiivisuus syntyy nimenomaan oman subjektiivisuutensa tunnistamisesta.” (Eskola & Suoranta 2005, 17.)

Sanna: En ole koskaan varsinaisesti harrastanut kauhua. Ensimmäinen kauhuelokuva jonka muistan katsoneeni, on Tappajahai. Vanhempani eivät olisi antaneet minun

katsoa elokuvaa, joten elokuva taidettiin katsoa salaa kavereiden kesken. Vaikka muistan juuri tämän elokuvan olevan ensimmäinen kosketukseni kauhuelokuviin, en kuitenkaan tarkkaa muista millaisia tuntemuksia se minussa herätti. Vanhemmalla iällä kauhuelokuvien katsominen on ollut yhdessä ystävien kanssa katsottua viihdetä.

Aloitettuani opinnot Humanistisessa ammattikorkeakoulussa vuonna 2005 tutustuin ihmisiin jotka olivat kiinnostuneita kauhuelokuvista ja harrastivatkin niitä aktiivisesti. Kun saimme idean elokuvafestivaalin järjestämisestä, oli kauhun valitseminen genreksi luonnollista, koska tietoa ja kiinnostusta näitä elokuvia kohtaan löytyi. Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen ja sen tuottajana toimimisen myötä myös oma kiinnostukseni, ymmärrykseni ja kunnioitukseni tätä elokuvagenreä kohtaan on kasvanut. Koska Hurmeessa on vuosien myötä nähty kauhuelokuvia laidasta laitaan, on ollut mielenkiintoista huomata mitä kaikkea kauhuelokuviin sisältyy. Hauskojen ja jopa koomisten tekeleiden lisäksi joukossa on ollut psykologisesta kauhusta aina lähempänä taide-elokuvan tyyppistä materiaalia.

Erilaiset lähtökohtamme edesauttavat tutkimuksen sisällön analysoinnissa. Koska harrastuneisuutemme kauhuelokuvien suhteen on erilaista, voimme hyödyntää tutkimuksessamme erilaisia näkökulmiamme. Kauhukulttuuria käsittelemme opinnäyte-työssämme elokuvien kautta, koska henkilökohtaisen kiinnostuksemme lisäksi monivuotinen tuottajakokemuksemme Kauhuelokuvafestivaali Hurmeesta antaa meille siihen valmiudet, sekä luonnollisen lähtökohdan ja motivaation.

2.1 Kauhuelokuvien historia

Kauhuelokuva on kautta aikojen hyödyntänyt teatterin ja kirjallisuuden teoksia sovitusten pohjana, sekä saanut ohessa temaattiset ja dramaturgiset ainekset. Aiheisiin liittyvät motiivit ovat peräisin kirjallisuudesta ja näyttämöltä: ylikuonnolliset olennot, paholaiset, villinromanttiset miljööt ja mystiikka. Kuvataiteissa on ammennettu merkittävästä demonis-kuvallisesta perinteestä. Kauhuelokuva on lainannut kuvastoaan Boschin ja Brueghelin helvetinnäyistä, Rosan ja Goyan noitaepisodeista, Piranesin

kidutusvankiloista ja Füsslin painajaiskuvista. Chiaroscuro-valaistus – vahvat varjot ja pimeys hallitsevana osatekijänä – oli kauhumelodraaman ja erityisesti Grand Guignol -kauhuteatterin korostuneita visuaalisia tehokeinoja. Sen voidaan nähdä olevan myös Rembrandtin perintöä. Kauhuelokuva voidaan siis asettaa osaksi pitkää kulttuuri- ja taidehistoriallista perinnettä. (Schepelern 1986, 23, 26.)

Kauhuelokuvan ainekset ilmestyivät elokuvaan samoihin aikoihin, kun itse elokuva keksittiin. Georges Mélièsin mielikuvituselokuviissa 1800-luvun lopulla vilistivät hirviöt, noidat ja paholaiset, joskaan hänen elokuvansa eivät olleet suoranaisesti kauhuelokuvia. (Alanen 1985, 23.) Ensimmäisiä ”oikeita” kauhuelokuvia on Stellan Ryen *Prahan Ylioppilas* (1913), jossa esitellään demonisia aiheita. *Der Golem* (1914) kertoo uusgoottilaisen romaanin mukaan savihahmosta, joka herätetään henkiin magiikan avulla. *Tohtori Caligarin Kabinetin* (1919) myötä alkoi kauhuelokuvan ehkä ainoa selvä suuruudenaika elokuvan historiassa. (Schepelern 1986, 27.) Frankensteinin ja Draculan toimiessa malleina syntyi 1930-luvulla vakaa kauhuelokuvien tuotanto, joka keskittyi ennen kaikkea okkulttisiin kauhuilmiöihin. Sodanjälkeisenä kautena lajityyppi yhdistyi usein tieteiselokuvaan, esimerkkinä ”*Se toisesta maailmasta* (1951). Vuoteen 1960 tultaessa kauhuelokuva saavutti uuden kaupallisen nousukautensa. Yhdysvalloissa William Castle tuotti joukon kaupallisesti menestyksekkäitä elokuvia ja Roger Corman ohjasi Poe-filmatisointeja. Hammer-Films aloitti laajan ja menestyksekkään kauhutuotannon Englannissa, josta brittiläisen kauhuelokuvan läpimurto sai alkunsa. (mt., 30.)

Vuotta 1968 pidetään kauhuelokuvan lopullisena taitekohtana. Tuolloin ilmestyivät Polanskin *Rosemaryn painajainen* ja Romeron *Night of the Living Dead*. Kauhuelokuvan modernin sisällön muotoutumisessa on kuitenkin Hitchcockin *Psyko* edelläkävijä ja kiistämätön vaikuttaja. Koko kauhuelokuvan keskeinen murroksen tekijä oli kauhun tunkeutuminen jokapäiväiseen elämään. (Alanen & Alanen 1985, 113–114.) Niin sanottu ”hurmetuotanto” hyökkäsi valtaelokuvaan 1970-luvun alussa. *Manaajan* (1973) jälkeen ovet olivat auki splatterille (mt., 121). Termi viittaa verellä ja sisälmyksillä mässäilyyn (Urban Dictionary 2010). *Halloween* (1978) oli suuri kaupallinen menestys. Se laittoi genren arvot uuteen järjestykseen paitsi tyyllisesti, myös tuottamalla tuotantokulunsa ennätysellisesti yli satakertaisina takaisin. Zombikuume nousi

Italiassa ja Espanjassa ohjaaja Lucio Fulcin toimiessa tiennäyttäjänä. (mt., 121, 130, 167.)

1980-luvulla kotimainen elokuva alkoi elää voimakasta nousukautta. Kuten muidenkin lajityyppien, myös Suomi-kauhun oli toisen tulemisensa kynnyksellä mukauduttava aikaansa. Suomalainen kauhu on halki historiansa pyrkinyt vaalimaan metsissä hiipivän tuntemattoman pelkoa. *Kuutamonaatti* (1988) jatkaa tätä perinnettä, vaikka elokuvassa päivitetäänkin arkkityyppimäistä lähtökohtaa valitsemalla antagonistiksi syrjäytynyt maalaisperhe, antaen heidän edustaa suomalaista pahimmillaan. (Löytökoski 2006.) Vampyyrit nousivat kollektiiviseen suosioon kauhukulttuurissa (Skal 1993, 344). Suositut splatter-elokuvat saivat lukuisia jatko-osia. Näin kävi esimerkiksi elokuville *Friday the 13th*, *The Evil Dead* ja *Painajainen Elm Streetillä*. Muita vuosikymmenen merkkiteoksia ovat muun muassa *Hellraiser*, *Hohto* ja *Poltergeist*. (The Internet Movie Database, 2010.)

Kauhuelokuvan latteimpiin vuosikymmeniin kuuluva 1990-luku antoi faneille hyvin vähän ja sekin oli pääosin vanhan kertausta (Pirie 2008, 207). *Scream*, *Tiedän mitä teit viime kesänä* ja lukuisat muut amerikkalaisten nuorten elämään sijoittuvat kauhuelokuvat vetivät elokuvateatterit pullolleen teini-ikäisiä ja nuoria aikuisia. 2000-luku näyttää lupaavammalta ja suomalainenkin elokuva-ala on huomannut kauhuelokuvan vetovoiman. (The Internet Movie Database 2010.)

2.2 Kauhuelokuvan luonne

Rick Altmanin (2002, 26) mukaan elokuvagenret voidaan määritellä malleiksi, muodoiksi, tyyleiksi tai rakenteiksi. Ne ohjaavat sitä, kuinka tekijät suunnittelevat elokuviaan, sekä sitä, kuinka yleisö niitä tulkitsee. Genre-elokuva käyttää samaa materiaalia aina uudelleen sekä tekstin sisällä että intertekstuaalisesti. Jokainen elokuva varioi yksityiskohtia, mutta samoja kohtauksia käytetään useissa elokuvissa. Toistava luonne tekee genre-elokuvista ennalta-arvattavia, jonka vuoksi niiden katsomisen mielihyvä tulee vahvistuksen, ei niinkään uutuuden kautta. Kauhuelokuvaa ja trilleriä määritellään kuvaamalla katsojan reaktiota, eikä elokuvallista sisältöä, sillä genren

logiikka riippuu juuri katsojan voimistuvasta kokemuksesta. Genretilanteet tarjoavat tapahtumaketjun, jossa intensiivisyyden voimistuminen ja helpotus vuorottelevat. Päästrategiana on tarjota voimistuvaa vastakulttuurista genremielihyvää. Aina kun katsoja valitsee laillisen polun sijasta genretien, hän kokee mielihyvää. Lajitoiminnan mielihyvä kasvaa sitä mukaa, kun panokset nousevat. (mt., 186–189.) Mainstream-elokuvien kohdalla genreyhteyksien voimakasta painottamista vältetään, koska se voisi karkottaa potentiaalisia katsojia. Indie-elokuvan ja erityisesti kauhuelokuvan kohdalla tilanne on päinvastainen – elokuvia genreistetään huolellisesti, koska niihin halutaan tiettytyypistä yleisöä. Lajityypillinen elokuva on periaatteessa valmiiksi myyty yleisölle. (mt., 134, 139.)

Kauhunharrastajat eivät pelkää tai koe kauhuelokuvan keinoja inhottaviksi, toisin kuin asiaan vihkiytymättömät. Voimme olettaa tapahtuman kävijöiden olevan pääosin genremieheihin tottuneita kauhufaneja. Genremieheiden hyväksyminen tarkoittaa tiettyjen pelisääntöjen hyväksymistä ja kuulumista tiettyyn yhteisöön, jonka rajat eivät ole yhtäläiset yhteiskunnan rajojen kanssa (Altman 2000, 192). Ylipäätään viihteellisemmät ja splatter-elokuvat ovat olleet vuosi vuoden jälkeen katsojien suosiossa. Kauhun katsojat arvostavat splatter-elokuvia taidokkaina teoksina. Fanit arvostavat sitä, kuinka hyvin tehtyjä elokuvat ovat kuhunkin genreen liittyen. (Freeland 2000, 244, 270.) Elokuvallisen kauhukokemuksen ehkä keskeisin ja mielenkiintoisin ominaisuus on sen viihteellisyys. Tämä periaatteessa yksinkertainen ja itsestään selvä ominaisuus on saanut yleisnimen kauhun paradoksi. (Carrol 1990, 159.)

Kauhuelokuvissa käynnin voi sanoa sisältävän initiaation - katsoja osoittaa selviytvänsä shokeeraavista kuvista (Forselius & Luoma-Keturi 1989, 45). Kauhuelokuva elää käyttämällä hyväkseen yleisön pelkoja. Sen olemus on efektien takana, rajun pinnan alla. Jungilaiseen tapaan voidaan väittää, että kauhuelokuvat toimivat samoin kuin sadut lapsilla: ne ovat välineitä, joiden avulla manaamme ja karkotamme pelkomme ja pidämme sen siten kurissa. (mt., 54.) Kauhuelokuvat kertovat meille, että kukaan ei ole täydellinen, epäonnistumisia ei voi välttää, hirvittäviä asioita tapahtuu ja lopulta kuolema korjaa kaiken. Tällainen *memento mori*, muistutus kuolevaisuudesta on perusteema, jonka taide on aina tuntenut. (Alanen & Alanen 1985, 18.) Tunteminen ja eläytyminen edellyttävät itsensä suhteellista luovuttamista illusion valtaan ja samalla luottamusta, että tuosta regressiosta voi, vaikkakin vaikutettuna, nousta ta-

kaisin. Eläytyminen merkitsee väistämättä toisen ihmisen kokemuksen tunnistamista omassakin psyydessä olemassa olevaksi, tai vähintäänkin mahdolliseksi. (Manninen 2007, 63–64.)

Miksi ihminen sitten nauttii nihilistisestä sadismista? Katsoja identifioituu joko tappajaan tai hirviöön ja haluaisi tämän voimat, tai arvottomaan uhriin, jonka näyttävästä silpomisesta seuraa helpottava kuolema (Crane 1994, 3). Jos tahdomme yrittää ymmärtää väkivaltaista henkilöahmoa, joudumme tunnustautumaan hänen kaltaisekseen enemmän kuin haluaisimme. Jos kiellämme hänet, saavutamme helpottavan erilaisuuden kokemuksen, ja voimme lujittaa minuuttamme torjunnan kautta. (Manninen 2007, 65–66.) Väkivalta – etenkin kun on kyse modernista kauhuelokuvasta – ei ole loogista tai lunastavaa. Sen ei ole tarkoitus ratkaista ristiriitoja. Katsoja, joka kuvittelee verenvuodatuksen palvelevan perinteistä, narratiivista funktiota tulee pettymään ja hyvin todennäköisesti myös järkyttymään. (Crane 1994, 4.) Me itse olemme hirviöitä, joita kauhuelokuvissa pelkäämme – emme voi koskaan olla varmoja, milloin käyttäydymme kuin mielipuolet. Yleisö ei tarvitse enää erikoisefektejä kuvitellakseen, miltä hirviön kasvot näyttävät. Me tiedämme, että maailma on täynnä hirviöitä. Voimme nähdä niiden kasvot koulukuvissa, ajokorteissa ja kylpyhuoneen peileissä. Efektit on valjastettu lihan irrottamiseen ruumiista. (mt., 8-10.)

Yksi varimmista keinoista, jolla kertomuksen on helppo synnyttää kammottavia vaikutelmia, perustuu siihen, ettei yleisölle suoda varmuutta siitä, onko joku hahmo ihminen vai ei. Epävarmuuden tunne syntyy, kun vallitsee älyllinen epävarmuus siitä, onko jokin kohde elävä vai eloton, tai kun eloton muistuttaa elävää liian läheisesti. Emme enää usko vainajien paluuseen, mutta käsityksemme ei ole vankkumaton. Vanhat, esivanhemmiltamme perityt pelot ja uskomukset piilevät meissä yhä. (Freud 2005, 41, 62.)

Kendall R. Phillips sanoo, että menestyneimmät kauhuelokuvat resonoivat aikansa pelkoja ja ahdistuksen aiheita (Lehtinen 2005). Kenties on niin, että nykyistä taantuman aikaa edeltävä kasvava kiinnostus kauhuelokuvaa kohtaan enteili tulevaa. Jos on tarkkaillut elokuvateattereiden tarjontaa kuluneen parin vuoden aikana, on voinut huomata, että kauhuelokuvia maahantuodaan ja näytetään runsaasti. Muun muassa nuorille aikuisille suunnatut vampyyrielokuvat, *Twilight* (2008) etulinjassa, ovat saa-

vuttaneet valtavan suosion. Oheistavaraa myydään suurilla summilla. Voi olla, että elokuvien suhteen pätee sama asia, kuin kosmetiikan ja ylellisyystuotteiden kohdalla; niitä ostetaan lama-aikana enemmän kuin muulloin. Kotimaanmatkailu on ollut nousujohteista taantuman aikana, kun ei ole varaa viedä perhettä ulkomaille. Voimme olettaa, että elokuvissakin käydään useammin kuin muulloin, ja että pako arjesta, edes puolentoista tunnin mittainen, on tervetullutta eskapismia ankeudesta.

Tällä hetkellä näyttää siltä, että ”kauhu-ähky” alkaa laantua ja kauhun tilalle tulee tavallisen ihmisen elämää kuvaavia draamoja ja komediaa (Finnkino 2010). Linja näyttää selkeältä: laman alla kiinnostus ahdistaviin aiheisiin lisääntyy ja kurjuuden ollessa suurimmillaan verellä mässäily kiihtyy. Kun pahimmasta on selvitty niin taloudellisesti kuin henkisesti, hirviöt vetäytyvät takaisin varjoihin pelästyttyäkseen ja viihdyttäkseen kauhuun vihkiytyneimpiä.

Olisi helppoa todeta, että kauheuksia esittelevien elokuvien katsojat hylkäävät kaikki perinteiset moraaliarvot. Todellisuudessa monet graafista kauhua sisältävät elokuvat tukevat erittäin konservatiivisia arvoja. Lisäksi voidaan todeta, että äärimmäisetkin kauhuelokuvat antavat omistautuneille katsojilleen esteettistä mielihyvää. Vaikka väkivalta kauhuelokuvissa tuntuu järjettömältä, se tarjoaa elävän visuaalisen arvion siitä, millaista on elää maailmassa, jossa ei ole järkeä lainkaan. (Crane 1994, 5, 242–243.) Jouni Hokkanen ja Nalle Virolainen tiivistävät kauhuelokuvakokemuksen seuraavalla tavalla:

(--) nykymaailma on sterilisoitu niin pitkälle, että kuolema on poistettu tyystin elämästämme ja kuinka siksi haluamme – koska kuolema on kuitenkin väistämättä jokaisen kohtalo – nähdä, miltä se näyttää pahimmillaan, kun ihminen on revitty kappaleiksi. Ehkä me haluamme nähdä miten meille voi käydä, jos oikein pahasti sattuu, ja samalla tuntea kuoleman jälkeisen elämän autuutta, kun huomaammekin olevamme hengissä elokuvan jälkeenkin. (Hokkanen & Virolainen 1990, 10.)

2.3 Kauhuelokuvafestivaali Hurme

Idea kauhuelokuvatapahtuman järjestämiseksi syntyi loppuvuonna 2005. Festivaalia järjestämään koottiin elokuvista kiinnostunut neljän hengen ryhmä. Taustalle perus-

tettiin keväällä 2006 elokuvayhdistys Hurme ry. Tapahtuman sisällön valitseminen ei tuottanut suuria vaikeuksia, sillä Länsi-Suomessa ei järjestetty lainkaan kauhuelokuviiin keskittyvää elokuvafestivaalia ja sille uskottiin alueella olevan tilausta. Lisäksi kauhuelokuva oli genre, johon löytyi ryhmän sisältä erityistä kiinnostusta ja osaamista. Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen tuottajat ovat olleet alusta saakka tiiviissä yhteistyössä muiden alan toimijoiden kanssa: Night Visions Helsingistä, Cinemare Joensuusta ja lik! listä. Yhteistyön ansiosta olemme pystyneet näyttämään marginaalista kauhuelokuvaa lähes kaikilta mantereilta ja useilta eri vuosikymmeniltä, kun elokuvakelat ovat kiertäneet festivaalilta toiselle.

Kauhuelokuvafestivaali Hurme järjestettiin ensimmäisen kerran Kino Thaliassa 10.–11.11.2006. Elokuvafestivaalin yhteydessä järjestettiin päätösklubi S-Osiksella, jossa esiintyi kolme bändiä. Festivaalilla esitettiin seitsemän elokuvaa eri maista ja eri vuosikymmeniltä:

Dr. Black Mr. Hyde (William Crain, USA 1976)

Dr. Butcher M.D. (Marino Girolami, Italia 1980)

Disaster! (Roy T. Wood, USA 2005)

Zombie Flesh-Eaters (Lucio Fulci, Italia 1979)

Crocodile (Sompote Sands, Thaimaa 1981)

Reeker (Dave Payne, USA 2005)

Maniac (William Lustig, USA 1980)

Kävijöitä festivaalilla päätösklubi mukaan lukien oli 389. Kävijäpalaute ja niiden määrä osoittivat kauhuelokuvafestivaalin kiinnostavan asiakkaita.

Vuonna 2007 elokuvayhdistys Hurme ry ja Osuuskunta Turun Kirjakahvila järjestivät 18.10.2007 Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen Ennakkokaltauksen Turun Kirjakahvilan tiloissa. Tilaisuuden tarkoituksena oli luoda nuorille elokuvantekijöille kanava esitellä omia töitään. Ennakkokaltauksessa esitettiin kahdeksan kauhulyhytelokuvaa:

Cinemare (CHRZU, 2004)

Psychosexual Mind Preview (Artturi Rosten, 2007)

Illallisvieraat - They Came for Supper (Antti Laakso, 2006)

Polte (Toni Laurila & Jani Sorsa, 2007)
The Great Hunter (Taru Anttila, 2005)
Liskon Yö - The Night of the Lizard (Pirjo Ojala, 2006)
Highwaymen - Kylmää Asfalttia (Antti Laakso, 2007)
Laulu Suihkussa - A Song in the Shower (CHRZU, 2006).

Ennakkokaltaus onnistui erinomaisesti; Kirjakahvila täyttyi yleisöstä, joka selvästi nautti näkemästään. Tilaisuuden ilmaisuus koettiin myös positiivisena. Paikalla oli havaintojen perusteella noin 40 ihmistä. Kauhuelokuvafestivaali Hurme järjestettiin toista kertaa Kino Thaliassa 9.–10.11.2007. Edellisvuoden tapaan ohjelmisto koostui seitsemästä elokuvasta:

Eaten Alive (Tobe Hooper, USA 1977)
Frágiles (aka *Fragile*, Jaime Balagueró, Espanja 2005)
The Driller Killer (Abel Ferrara, USA 1979)
Vargtimmen (aka *Suden Hetki*, Ingmar Bergman, Ruotsi 1968)
Near Dark (Kathryn Bigelow, USA 1987)
Hostel: Part II (Eli Roth, USA 2007)
Don't Go in the House (Joseph Ellison, USA 1980)

Päätösklubi järjestettiin Dante's Cornerissa. Tapahtuman kokonaiskävijämäärä oli 540. Syynä kasvuun oli erityisesti päätösklubin suuri osanottajamäärä.

Vuosi 2008 oli edellisvuosia haasteellisempi Kino Thalian lopetettua toimintansa. Yhdistyksen oli löydettävä uudet tilat elokuvien esittämiselle. Asian teki hankalaksi se, että edes Turun kokoisesta kaupungista ei löydy montaa toimijaa jolla olisi tarjota festivaalin kannalta toimivia tiloja. Etsimisen jälkeen festivaali päätettiin järjestää Kino Julian tiloissa 14.–15.11.2008. Merkittävin muutos festivaalin siirtämisestä Kino Julian olivat elokuvasalin vuokrasta aiheutuvien kustannusten kasvu. Festivaali-ohjelmisto koostui kuudesta elokuvasta:

Danza Macabra aka *Castle of Blood* (Antonio Margheriti, Italia/Ranska 1964)
I Drink Your Blood (David Durston, USA 1970)

The Cottage (Paul Andrew Williams, UK 2008)

Eden Lake (James Watkins, UK 2008)

Midnight Meat Train (Ryuhei Kitamura, USA 2008)

Låt Den Rätta Komma In (Tomas Alfredson, Ruotsi 2008)

Päätösklubi järjestettiin Klubilla. Vuonna 2008 kävijämäärä väheni edellisistä. Suurimpana syynä vähenemiseen oli päätösklubin vaatimaton osallistujamäärä. Kävijöitä oli kaiken kaikkiaan 310.

Vuonna 2009 päätösklubin sijaan järjestettiin ennakkoklubi Dynamo-klubilla 11.11. Deejit soittivat kauhuteemaan sopivaa, synkkää konemusiikkia. Tarkkaa osallistujamäärää ei tiedetä, koska tilaisuuteen ei myyty lippuja. Havainnoinnin perusteella kokonaiskävijämäärä ennakkoklubilla oli noin 40. Kauhuelokuvafestivaali Hurme toteutettiin yksipäiväisenä 14.11.2009. Festivaalilla esitettiin viisi elokuvaa. Ohjelmisto koostui pitkälti uusista elokuvista, joita katsojat palautteiden perusteella eniten toivoivat. Saimme paikalle *Skeleton Crew* -elokuvan tuotantoryhmästä ohjaajan, tuottajan ja näyttelijän, joiden läsnäolo elävöitti tapahtumaa. Ohjelmisto koostui seuraavista elokuvista:

Tetsuo: The Bullet Man (Shinya Tsukamoto, Japani 2009)

Dead Snow (Tommy Wirkola, Norja 2009)

Skeleton Crew (Tommi Lepola ja Tero Molin, Suomi 2009)

The Human Centipede (Tom Six, Hollanti/UK 2009)

Nightmare a.k.a Nightmares In Damaged Brain (Romano Scavolini, USA 1981)

Mielenkiintoisena huomiona mainittakoon, että osa *The Human Centipede* -elokuvan yleisöstä koki materiaalin koomisena, kun taas eräs kävijä – joka ei ole genren suurkuluttaja ja tuli paikalle ystävänsä kanssa - sanoi, että ei kestä enää. Elokuva oli hänen mielestään niin järjetön ja inhottava, että hän ei tullut enää viimeiseen näytökseen. Elokuva oli kuitenkin palautteiden perusteella yksi suosituimmista. Tapahtuman kokonaiskävijämäärä ennakkoklubi mukaan luettuna oli noin 197. Kävijämäärän lasku selittyy sillä, että tapahtuma järjestettiin yksipäiväisenä, sekä ennakkoklubin odotettua pienemmällä osallistujamäärällä.

Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen markkinointi ja tiedotus tapahtuvat tuottajien voimin, koska ulkopuolista tiedottajaa ei ole varaa palkata. Toisaalta tiedotus on onnistunut niin hyvin, ettei ulkopuolisen tiedottajan mukaan ottamiseen tarvitse ainakaan tässä vaiheessa panostaa. Käytössä on sähköpostilista, joka koostuu yksityishenkilöistä, elokuvaan liittyvistä ryhmistä ja eri medioiden yhteystiedoista. Lisäksi käytössä on juliste- ja flyer-markkinointia, sekä tiedotusta internetfoorumeilla. Tapahtumalla on myös oma Facebook-ryhmä, jossa on tällä hetkellä (6.5.2010) 91 jäsentä. Ryhmä on koettu hyväksi informaatiokanavaksi, koska kohdeyleisön voidaan olettaa käyttävän Facebookia säännöllisesti. He saavat sitä kautta, tapahtuman internetsivujen (www.hurme.org) ohella, monipuolista ja oikeaa tietoa. Tapahtumaa varten painatetaan käsiohjelma, josta näkyvät ohjelmiston lisäksi aikataulu ja lyhyt kuvaus elokuvista. Paitoja on painatettu kahtena vuonna. Paitojen menekki on ollut vaihtelevaa. On ollut hienoa huomata, että joillain kävijöistä on Hurmeen paita päällä myös muulloin, kuin tapahtuman aikana.

Kauhuelokuvafestivaali Hurme on sponsoriyhteistyössä turkulaisen Pienen Leffakaupan kanssa. Yhteistyö on ollut erinomaista; Hurmeen ennakkopassit ovat myynnissä kyseisessä liikkeessä ja lisäksi tapahtumaa tuetaan taloudellisesti. Yritys saa puolestaan näkyvyyttä Hurmeen internetsivuilla ja painotuotteissa, sekä vapaalippuja tapahtumaan. Avustusta kauhuelokuvafestivaali Hurme on saanut Valtion elokuvataidetoimikunnalta, Varsinais-Suomen taidetoimikunnalta, Turun kaupungin kulttuurilautakunnalta ja Suomen Kulttuurirahastolta.

Tiloja vuoden 2010 tapahtumalle etsitään paraikaa. Yhteistyö Finnkinon kanssa näyttää valitettavasti hiipuvan, koska sillä on Turussa vain yksi elokuvateatteri, jossa pääpaino on mainstream-elokuvissa. Tilaa marginaalielokuvanäytöksille ei ole. Muiden vaihtoehtojen osalta pohdinnassa ovat erilaiset työväentalot, lähialueen kartanot ja muut käytännön järjestelyjen kannalta mahdollisesti sopivat tilat. Apurahaa on saatu, joten tapahtuma tullaan joka tapauksessa järjestämään.

3 TUTKIMUSMENETELMÄT

Valitsimme tutkimukseemme pääasialliseksi tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimusmenetelmän. Tutkimus pohjaa parihaastatteluna toteutettuun teemahaastatteluun. Menetelmä on perusteltu, koska tutkimuksen tarkoituksena on avata muun muassa kävijöiden arvostuksia, ihanteita ja perusteluja. Kvalitatiivisen tutkimusmenetelmän lisäksi tutkimuksessa on käytetty apuna kvantitatiivisena tutkimusmenetelmänä miellettyä lomakekyselyä. Kyselyn tarkoituksena on toimia haastattelun tukena.

Tutkimuksessa on käytetty sekä kvalitatiivista että kvantitatiivista tutkimusmenetelmää. Metsämuurosen (2003, 207) mukaan useat metodologian oppikirjat varoittavat liian voimakkaasta tutkimusotteiden kahtia jakamisesta, eli dikotomisoinnista. Tutkimusotteet kuitenkin eroavat toisistaan melko huomattavasti, joten voi olla järkevää valita jompikumpi pääasialliseksi tutkimusotteeksi. Jos tutkimuksen lähtökohtana on laadullinen tutkimus, voidaan haastatteluun tai havainnointiin liittää pienimuotoinen kvantitatiivinen mittaus jostain kiinnostavasta seikasta, joka toimii kvalitatiivisen tutkimuksen havainnollistuksena. (mt., 208.) Opinnäytetyön haastattelututkimuksen lisäksi käytämme aineistona vuoden 2008 festivaalilla kerättyjä kyselylomakkeita. Tätä tutkimuksessamme käytettyä menetelmää kutsutaan triangulaatioksi, jossa samaa ilmiötä tarkastellaan useasta eri suunnasta. Täten saamamme tieto on varmempaa. (mt., 208.)

Kvalitatiivisen, eli laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on tutkimuksen kohteen kuvaaminen mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Todellisuus on aina moninainen, mutta tutkimuksessa on otettava huomioon, että tapahtumat muovaavat samanaikaisesti toisiaan, joten näistä on mahdollista löytää monensuuntaisia suhteita. Tutkija ei voi sanoutua irti arvolähtökohdista, sillä ne muovaavat sitä, mitä ja miten pyrimme ymmärtämään tutkimiamme ilmiöitä. Myöskään objektiivisuutta ei ole mahdollista saavuttaa siten kuin sen perinteisesti ymmärrämme, koska tutkija ja se, mitä tiedetään, kietoutuvat tiukasti toisiinsa. Kvalitatiivisen tutkimuksen avulla voi saada ainoastaan johonkin aikaan ja paikkaan rajoittuvia ehdollisia selityksiä. Voidaankin sanoa, että

kvalitatiivisen tutkimuksen pyrkimyksenä on pikemminkin löytää tai paljastaa tosiasioita kuin todentaa olemassa olevia väittämiä. (Hirsjärvi ym. 2002, 152.)

3.1 Teemahaastattelu ja sen toteutus

Koska tiedonkeruumenetelmän tulee olla perusteltu, ei myöskään haastattelua tule valita pohtimatta sen soveltuvuutta kyseessä olevan ongelman ratkaisemiseksi (Hirsjärvi ym. 2002, 192). Haastattelua tekevän tutkijan tehtävänä on välittää kuva haastateltavan ajatuksista, käsityksistä, kokemuksista ja tunteista. Tutkijan käsitys todellisuuden luonteesta määrää, miten hän tätä tehtäväänsä lähestyy. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 41.)

Haastattelu on ainutlaatuinen tiedonkeruumenetelmä, koska siinä ollaan suorassa kielellisessä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Suurimpana etuna tässä pidetään joustavuutta aineistoa kerättyä. (mt.,191.) Haastatteluja on olemassa useampaa eri tyyppiä. Tässä tutkimuksessa on käytetty teemahaastattelua. Teemahaastattelu on lomake- ja avoimen haastattelun välimuoto. Teemahaastattelulle on tyypillistä, että haastattelun aihepiirit, eli teemat ovat selvillä, mutta kysymysten tarkka muoto ja järjestys puuttuvat. (Hirsjärvi ym. 2002, 195.) Teemahaastattelu sopii myös hyvin käytettäväksi tilanteissa, joista halutaan selvittää heikosti tiedostettuja asioita: arvostuksia, ihanteita ja perusteluja. Haastattelu voidaan toteuttaa yksilö-, pari- tai ryhmähaastatteluna. (Metsämuuronen 2003, 189, 197.) Parihaastatteluun päädyttiin, koska haastattelun haluttiin olevan keskustelunomainen. Keskustelun avulla saataisiin tietoa, jota ei välttämättä olisi pystytty huomioimaan tukikysymyksissä.

Haastattelua varten laadittiin kysymyksiä, joiden avulla pyrittiin selvittämään haastateltavien kiinnostusta ja harrastuneisuutta kauhua ja kauhuelokuvia kohtaan (Liite 1). Haastateltavien annettiin kertoa vapaasti ja omalla tavallaan asioista. Kysymykset auttoivat haastattelun edetessä seuraamaan, että kaikista aihealueista syntyi haastattelun aikana keskustelua.

Teemahaastattelu toteutettiin parihaastatteluna 16.3.2010 Turussa, kahvila Fontanassa. Haastateltavat kutsuttiin rauhalliseen kahvilaan. Tällä pyrittiin siihen, että tila ja ilmapiiri olisivat mahdollisimman neutraaleja, eivätkä vaikuttaisi haastattelun kulkuun. Haastateltavina oli 31-vuotias turkulainen mies, joka työskentelee ohjaajana ja 27-vuotias paimiolainen nainen, joka työskentelee vammaisavustajana. Molemmat haastateltavat ovat osallistuneet vähintään kerran Kauhuelokuvafestivaali Hurmeeseen. Tämä oli tärkein perustelu haastateltavien valinnassa.

Noin tunnin kestänyt haastattelu nauhoitettiin. Valinta haastateltavien suhteen osui kohdalleen siinä mielessä, että kumpikin oli puhelias, eikä hiljaisia hetkiä syntynyt. Nauhoitukseen käytetty minidisc toimi tekniikaltaan erinomaisesti. Parihaastattelun avulla haastateltavat muistivat asioita, joita eivät ehkä muutoin olisi muistaneet. Lisäksi aiheet synnyttivät haastateltavien välillä keskustelua, jonka ansiosta saatiin monipuolisempaa materiaalia, kuin mitä yksilöhaastattelusta olisi voitu saada. Haastattelun tulokset esitettään kohteet anonymisoiden, väärillä etunimillä, koska haastattelussa nousi esiin arkaluontoisia asioita.

3.2 Lomakekysely ja sen toteutus

Tietoa Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen kävijöistä kerättiin lomakekyselyn avulla tapahtuman aikana 14. - 15.11.2008. Lomakkeita jaettiin 20 kappaletta, joista jokainen palautettiin. Lomakkeet olivat melko tunnollisesti täytettyjä, koska kaikkiin kohtiin oli toiveiden mukaisesti vastattu lähes jokaisessa kaavakkeessa. Ainoastaan kysymyksiin *syntymävuosi* ja *asuinpaikkakunta* ei ollut vastattu kahdessa lomakkeessa. Mahdollisissa ongelmatilanteissa kyselyyn vastanneilla oli mahdollisuus kysyä neuvoa. Kukaan ei kuitenkaan kysynyt mitään, vaan lomakkeiden täyttäminen sujui ilmeisen rennosti ja ongelmitta. Lomakkeita jaettiin kummankin sukupuolen edustajille. Lomakkeiden määrä oli melko pieni ja saatu otos sen vuoksi rajallinen, jollaisena sitä tulee tarkastella.

Kyselylomake koostui pääosin strukturoiduista kysymyksistä ja vastausvaihtoehdoista. Kyselylomakkeen kahdestatoista kysymyksestä kuusi oli struktu-

roituja kysymyksiä. Kysymyksistä sekamuotoisia oli neljä ja avoimia kaksi. Sekamuotoisissa kysymyksissä oli vastausvaihtoehtojen lisäksi mahdollisuus tarkentaa vastausta. Näillä kysymyksillä oli mahdollista saada tietoa, jota ei osattu tai ei voitu ottaa huomioon strukturoituja kysymyksiä laadittaessa. Lisäksi ne toivat lomakkeeseen syvyyttä. Avointen kysymysten avulla selvitettiin kyselyyn vastaavien henkilöiden ikä ja asuinpaikkakunta. Lomakkeen viisi ensimmäistä kysymystä kartoittivat vastaajien henkilökohtaisia tekijöitä eli demografisia perusmuuttujia. Näitä olivat *syntymävuosi, sukupuoli, siviilisääty, koulutustausta ja asuinpaikkakunta*. Lopuilla lomakkeen kysymyksillä selvitettiin vastaajien harrastuneisuutta ja kiinnostuksen kohteita. (Liite 2.)

Lomakekysely toteutettiin tapahtuman aikana vuonna 2008. Nyt, puolitoista vuotta jälkeinpäin asioita voidaan käsitellä objektiivisemmin ja pohtia, mitä olisi voitu tehdä toisin. Kyselylomakkeeseen olisi voitu lisätä sosioekonomista tilannetta kartoittava kysymys. Tällöin olisi saatu tietoa siitä, ovatko kävijät opiskelijoita, työssäkäyviä, työttömiä ja niin edelleen. Tästä olisi ollut hyötyä tulevan markkinoinnin kohdentamisessa. Toisaalta koska lomakkeet jaettiin suoraan yleisön edustajille ja he palauttivat ne henkilökohtaisesti, olisi kysymys voinut olla helposti ohitettavissa. Todennäköisesti kovinkaan moni ei halua kertoa olevansa työtön. Jälkeinpäin pohdittuna kyselylomakkeille olisi voitu tehdä palautuslaatikko, jolloin arkaluontoisempienkin kysymysten vastausprosentti olisi voinut olla korkea. Lomakkeeseen olisi voitu myös lisätä myös kysymys ”*monettako kertaa olet kauhuelokuvafestivaali Hurmeessa*”. Silloinen päätös jättää kysymys pois lomakkeesta perustui siihen, että käytettävissä oli erikseen palautelaput, joihin kävijät saivat merkata kyseisen tiedon. Sama perustelu koski kysymystä ”*mistä sait tiedon kauhuelokuvafestivaali Hurmeesta*”.

4 TULOSTEN ANALYYSI

Tässä luvussa aineisto puretaan auki. Teemahaastattelu on analysoitu käyttämällä induktiivista päättelyä, jossa keskeisintä on aineistolähtöisyys. Analyysissa ei siis tukeuduta teoreettisille johtoideoille, joita pyrittäisiin todentamaan aineiston avulla.

Analyysi tapahtuu siirtymällä kuvauksesta kohti tulkintaa. (Hirsjärvi 2000, 135–137.) Lomakekyselyn vastaukset on kirjoitettu auki. Tekstiin on lisätty kuvioita tulosten hahmottamisen helpottamiseksi.

4.1 Teemahaastattelu

Haastateltavat kokivat kauhun olleen lapsena kiellettyä, mikä loi omanlaisensa viehätysten kauhukulttuuria kohtaan. Elokuvat, joita he lapsena salaa katsoivat, eivät välttämättä olisi olleet niin pelottavia, ellei niihin olisi kätkeytynyt eräänlaista kielletyn hoidelmän viehätystä. Samalla haastateltavat koettelivat rajojaan. He halusivat kokea oliko jokin elokuva, kuten *Tappajahai*, tosiaan niin pelottava, kuin oli kerrottu.

Kauhuelokuvien katsomisen aloittaminen

Molemmilla haastateltavilla ensimmäiset kauhuelokuvat ovat varsin nuorella iällä katsottuja; naisella ensimmäinen kokemus oli alle kouluikäisenä, noin 5-6-vuotiaana ja miehellä noin 6-7-vuotiaana. Mieshaastateltava (myöhemmin nimellä Olli) kertoo ”kasvaneensa black metal-scenessä”, minkä uskoo vaikuttaneen koko elämänsä ja kiinnostukseensa kaikkea pimeää ja synkkää kohtaan. Juuri tästä syystä myös syvempi kiinnostus kauhuelokuvia kohtaan on hänen kohdallaan herännyt. Lisäksi Olli kertoo menettäneensä teini-iässä useita ystäviään itsemurhan tai muiden syiden vuoksi. Hän uskoo kauhun toimineen apuna näiden asioiden käsittelemisessä. Kauhuelokuvien avulla hän on pystynyt ymmärtämään, miksi toiset päätyvät niinkin draamaattisiin ratkaisuihin.

Kauhuelokuvien katsomisen motiivi

Kauhuelokuvien katsomisen motiivi ei ole naishaastateltavan (myöhemmin nimellä Taina) mielestä välttämättä muuttunut iän myötä. Elokuvien avulla hän haluaa ikään kuin ”testata” itseään ja pakottaa itsensä katsomaan elokuvia, vaikka tietää pelkäävänsä ”ihan hulluna”. Se mikä elokuvissa pelottaa on kuitenkin muuttunut. Taina kertoo, etteivät elokuvat, kuten *Tappajahai*, enää pelota. Pelottavampia elokuvia ovat sisällöltään psykologiset kauhuelokuvat. Hänen mukaansa elokuvassa tulisi olla ai-

voja haastavalla tavalla stimuloiva puoli. Olli kertoo makunsa tavallaan taantuneen iän myötä:

Mitä campimmin tehty, sitä viihdyttävämpi kokemus on (Teemahaastattelu 2010).

Elokuviissa termi camp tarkoittaa niin sopimatonta, liioiteltua ja keinotekoista, että sitä voidaan pitää huvittavana (Merriam-Webster Dictionary & Thesaurus 2010). Camp liioittelee ja teeskentelee. Niin camp, kuin muutkin kultti-ilmiot ovat vaikeasti määriteltäviä, vaikka ne vaikuttavatkin harrastajiensa piirissä miltei itsestänselvyyksiltä. (Sederholm 2003, 176,178.)

Olli kokee kauhuelokuvien toimivan puhdistautumisriittinä, eli tavallaan ”pelätään paska pois kehosta”. Kyseessä on hänen mielestään eräänlainen katharsis. Aristoteleen mukaan teatteriesitys puhdistaa tunteitamme sallimalla meidän kokea äärimmäisiä tunnetiloja turvallisen etäisyyden päästä. Esityksen tuottama katharsis, puhdistuminen, tuottaa myös mielihyvää. (Haapala & Pulliainen 1998, 28.) Taina kokee pelon tunteen voimakkaaksi ja spontaaniksi reaktioksi, johon ei pysty itse vaikuttamaan:

Jos pakottaa itsensä katsomaan jotain vaikka pelkää, on pitkälti pelon armoilla (Teemahaastattelu 2010).

Hänen mielestään ihminen ei pysty vakuuttamaan itseään siitä, että jokin ei ole totta, vaikka kuinka yrittäisi. Pelko antaa vastapainoa elämälle, jossa joutuu jatkuvasti kontrolloimaan itseään ja käyttäytymistään. Pelkoa ei pysty samalla tavalla kontrolloimaan, kuin esimerkiksi naurua tai ilontunteita. Katsojan nautinto perustuu illuusion; kärsimystä lievittää varmuus siitä, että joku toinen toimii ja kärsii näyttämöllä ja toisekseen kaikki on vain näytelmää, josta ei voi koitua vaaraa hänen omalle turvallisuudelleen (Freud, 2005, 12).

Elokuviien esteettisyys on noussut Ollilla tärkeään osaan. Tämän hän kertoo liittyvän myös ulkoelokuvallisiin tekijöihin kuten taiteeseen, pukeutumiseen ja musiikkiin. Hän pitää aasialaisen kauhun katsomisesta erityisesti juuri näiden elokuvien omaleimaisen visuaalisuuden takia. Taina kokee nykyään musiikin tärkeäksi tekijäksi elokuvis-

sa. Hän toteaa musiikin luultavasti vaikuttaneen ja lisänneen elokuvien jännittävyttä myös nuoremmalla iällä, mutta kokee sen vaikutukset nyt ikään kuin tietoisemmin. Vanhemmalla iällä elokuvat alkoivat yleisemminkin kiinnostaa enemmän, jolloin huomio kiinnittyi myös elokuvien ohjaukseen ja leikkaukseen.

Muu kauhuun liittyvä harrastuneisuus

Kun haastateltavilta kysyttiin, mitä muuta kauhuun liittyvää he harrastavat, esiin nousi Ollin kohdalla musiikki ja taiteet. Taina kertoo hänkin harrastavansa synkän musiikin kuuntelua, sekä maalaavansa ja piirtävänsä aiheeseen liittyvää kuvastoa. Hän kokee olevansa mieleltään sellainen, että tällaiset aiheet kiehtovat. Pelejä hän ei harrasta aktiivisesti, mutta silloin kun hän jotain pelaa, löytyy niistäkin pelkoaspekti. Näihin peleihin hän myös kertoo jäävänsä ”koukkuun”. Taina kertoo kauhukirjallisuuden olevan lähes ainoa kirjallisuuden laji, jota lukee. Olli kertoo lukeneensa kauhukirjallisuutta nuorempana, mutta nykyään keskittyvänsä enemmän muun muassa elämäkertoihin.

Tainan lähipiirissä kauhukulttuurin harrastajia löytyy lähinnä musiikin kuuntelun parista. Hänen vanhin pikkuveljensä harrastaa kauhua häntäkin enemmän juuri musiikin osalta, sekä katsoo elokuvia ja lukee kauhukirjallisuutta. Taina on pikkuveljensä ansiosta löytänyt monia uusia kauhuelokuvia. Myös kaveripiiristä lähimmät ystävät harrastavat kauhua jonkin verran. Ollin lähipiiristä puoliso harrastaa niin kauhuelokuvia, musiikkia kuin taidettakin. Myös hänen kaveripiiristään löytyy vihkiytyneitä kauhuharrastajia. Haastateltavat kokevat lähipiirin valikoituvan omien kiinnostusten mukaan. Kauhuharrastuneisuuden ei koeta mitenkään erityisen voimakkaasti välittyvän ulkopuolisille, esimerkiksi pukeutumisen kautta. Toisaalta kiinnostusta ei yritetä myöskään peitellä. Tämä on mielenkiintoista, koska joidenkin käsitysten mukaan aikuinen voi hävetä lapselliseksi leimattuja harrastuksiaan ja piilottaa ne muilta. Aikuisen oletetaan luopuneen kuvittelusta ja toimivan ”todellisessa maailmassa”. (Freud 2005, 20–21.)

Haastateltavat kokevat yhteiskunnan luokittelevan ihmisiä tiettyjen mittareiden mukaan. Tiettyjen artistien, kuten Marilyn Mansonin mainitseminen saattaa aiheuttaa negatiivisia reaktioita kyseisen artistin saaman julkisuuden ja median luoman kuvan takia. Elokuvien tai kirjallisuuden kohdalla tällaista ei haastateltavien mukaan välttä-

mättä tapahdu. Ollilla on kokemus leimautumisesta satanistiksi pukeutumisen perusteella. Muuten hän ei koe, että suhtautuminen häneen olisi mitenkään huonoa tai negatiivista. Jotkut ihmiset saattavat hänen mielestään pitää vanhojen kauhu-elokuvien katsomista lapsellisena.

Kauhuelokuvien katsomisen tapa

Haastateltavat harrastavat vaihtelevasti kauhuelokuvien katsomista. Taina kertoo, että toisinaan hän katsoo niitä vähemmän kuin toivoisi eli noin kaksi elokuvaa viikossa. Etsimällä etsittyjä elokuvia hän katsoo noin kaksi kertaa kuukaudessa. Elokuvatteattereissa Taina on käynyt katsomassa kauhua vain vähän. Olli kertoo katsovansa elokuvia vaihtelevasti, vapaa-ajan määrästä riippuen. Jos aikaa on, hän saattaa katsoa useita elokuvia yhdeltä istumalta. Hän arvioi katsovansa yhden kauhuelokuvan viikossa, eli noin 52 elokuvaa vuodessa.

Kauhuelokuvia Olli kertoo katsovansa enimmäkseen kotona lähimpien ystävien seurassa. Hän kertoo elokuvien valinnan kohdistuvan ”kalkkunaosastoon”, jos kauhuelokuvia katsoo muutoin kuin yksin. Niin sanottu kalkkunaelokuva on tosissaan tehty, mutta tahattomasti hauska. Parodia ja huumori kuuluvat usein graafista kauhua sisältäviin elokuviin. Tätä seikkaa kauhuelokuvaa tuntemattomat eivät yleensä tiedä, tai tiedosta. (Freeland 2000, 244.) Olli miettii, onko katsoja niin intiimissä tilassa katsoessaan sitä ”kauheinta kauhua”, ettei tunnetta halua jakaa muiden kanssa. Hän kokee, että yksin elokuvaa katsoessaan voi velloa omassa pelossa ja turvattomuudessa. Lisäksi hän pitää yksin katsomista mahdollisuutena itsetutkiskeluun.

Taina on samaa mieltä siitä, että ”kevyempää kauhua” voi katsoa yhdessä, mutta todella pelottavat elokuvat hän katsoo mieluiten yksin. Hän kokee pelon olevan niin voimakas reaktio, ettei se välttämättä luo kovin sosiaalista tilannetta tai halua jakaa pelkoa muiden kanssa. Pelontunne on hänen mielestään entistäkin voimakkaampi, jos elokuvan katsoo yksin kotona pimeässä. Tämä ajatus poikkeaa käsityksestä, jonka mukaan yksinäisyyteen ja pimeyteen liittyy lapsenomaista ahdistusta, josta useimmat ihmiset eivät koskaan täysin vapaudu (Freud 2005, 68). Taina ei koe kauhuelokuvan katsomista elokuvateatterissa välttämättömäksi, vaikka toteaakin tiettyjen elokuvien olevan vaikuttavampia isolta screeniltä katsottaessa.

Varsinainen me- tai ryhmähenki ei haastateltaville ole kauhuelokuvien kohdalla kovinkaan tärkeää. Sitä ei kuitenkaan koeta huonoksi asiaksi. Taina sanoo yhdessä katsomisen sosiaalisen aspektin muodostuvan lähinnä siitä, että se luo mahdollisuuden keskustella elokuvasta. Samalla hän miettii, meneekö elokuvan katsominen analysoinniksi, jos sitä on katsomassa myös joku toinen. Tällöin elokuvan katsominen voi häiriintyä. Olli kokee Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen antavan mahdollisuuden keskustella elokuvista vanhojen työkollegoiden ja opiskelukavereiden kanssa.

Suhtautuminen kauhuelokuvafestivaaleihin

Molemmat haastateltavat kertovat käyvänsä Kauhuelokuvafestivaali Hurmeessa, jos vain mahdollista. Olli on lisäksi osallistunut kerran Helsingissä järjestettävään Night Visions -elokuvafestivaaliin. Kumpikin uskoo, että kävisi elokuvafestivaaleilla useammin, jos niitä järjestettäisiin lähiseudulla. Esiin nousi myös kiinnostus esimerkiksi kerran kuukaudessa järjestettävästä muutamien elokuvan näytöksestä. Haastateltavat uskovat, että kävisivät elokuvateattereissa katsomassa kauhuelokuvia jos tarjonta olisi parempaa. Suomeen elokuvalevitykseen tulevat elokuvat haastateltavat kokevat melko kapea-alaisiksi. Suuri osa kauhuelokuvista tulee Suomessa levitykseen suoraan DVD:nä. Haastateltavat uskovat tämän johtuvan kustannussyistä, koska kauhuelokuvat ovat kuitenkin suhteellisen pienen marginaalin elokuvia. Myös elokuvalippujen hinnat he kokevat suurissa elokuvateattereissa korkeiksi. Turku saa haastateltavilta kritiikkiä pienten elokuvateattereiden alasajosta. Haastateltavat eivät koe, että kauhuelokuvista menisi niin sanottu ”terä” pois, eli intensiteetti ja kauhistuttavuus vähenisivät, jos niitä olisi mahdollista käydä katsomassa elokuvateatterissa. He kokevat elokuvatapahtumien toiminnan tukemisen tärkeäksi osallistumalla niihin. Haastateltavat toteavat, että *”vaikka lähes kaikki materiaali on ladattavissa internetistä ja teatterissa kävisi katsomassa useita elokuvia, jää jäljelle siltikin paljon kotona katsottavaa”*.

Taina uskoisi elokuvafestivaaleilla käymisen lisäävän katsomisen yhteisöllistä puolta. Hän on valmis tukemaan elokuvafestivaaleja osallistumalla niihin. Olli toivoisi, että myös Suomessa järjestettäisiin con -tyylinen tapahtuma, jossa olisi myynnissä keräilytavaraa. Termi ”con” on lyhennys englanninkielisestä sanasta ”convention” ja tarkoittaa paikkaa, jossa joukko ihmisiä, joilla on samanlaiset kiinnostuksenkohteet, koontuvat (Urban Dictionary 2010). Hän toivoo, että festivaaleille olisi mahdollista

tuoda ulkomaisia ohjaajia vierailuille Suomeen. Häntä kiinnostaisi kuulla myös kotimaisten ohjaajien, kuten Sauna-elokuvan ohjaajan, A.J. Annilan mietteitä.

Taina on osallistunut Kauhuelokuvafestivaali Hurmeeseen vain kerran. Festivaalin suhteen hänellä ei ollut mitään erityisiä odotuksia. Hänestä oli hauskaa että elokuvia oli monilta eri vuosikymmeniltä ja siitä, että kaikki elokuvat katsottiin peräjälkeen. Konsepti on hänen mielestään toimiva. Olli on samaa mieltä. Hän lisää, että Kauhuelokuvafestivaali Hurmeessa ”tulee nähtyä sellaista elokuvia, joita ei ehkä muuten näkisi tai tulisi katsottua”. Esimerkkinä hän mainitsee vuonna 2007 festivaalilla esitetyt Ingmar Bergmanin ohjaaman elokuvan *Vargtimmen* (1968). Se, että ohjelmistoon kuuluu sekä uutta että klassisempaa kauhua, tuo hänen mukaansa katsojille uusia elämyksiä.

Molemmat haastateltavat ovat osallistuneet Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen oheistapahtumaan, eli musiikkiklubille. He suhtautuvat klubiin neutraalisti, mutta uskovat sen kuitenkin antavan tapahtumalle lisäarvoa. Olli kokee, että päätösklubi kokoaa tapahtuman yhteen. Tainan mielestä elokuvafestivaali toimisi varmasti myös ilman päätös- tai ennakkoklubia. Hän kuitenkin toteaa, että jos suurin osa elokuvafestivaalin yleisöstä osallistuisi myös klubille, se saattaisi lisätä tapahtuman yhteisöllisyyttä. Klubi olisi hänestä hyvä foorumi keskustella festivaalilla nähdystä elokuvista. Tällöin klubista tulisi eräänlainen yhteenveto festivaalista.

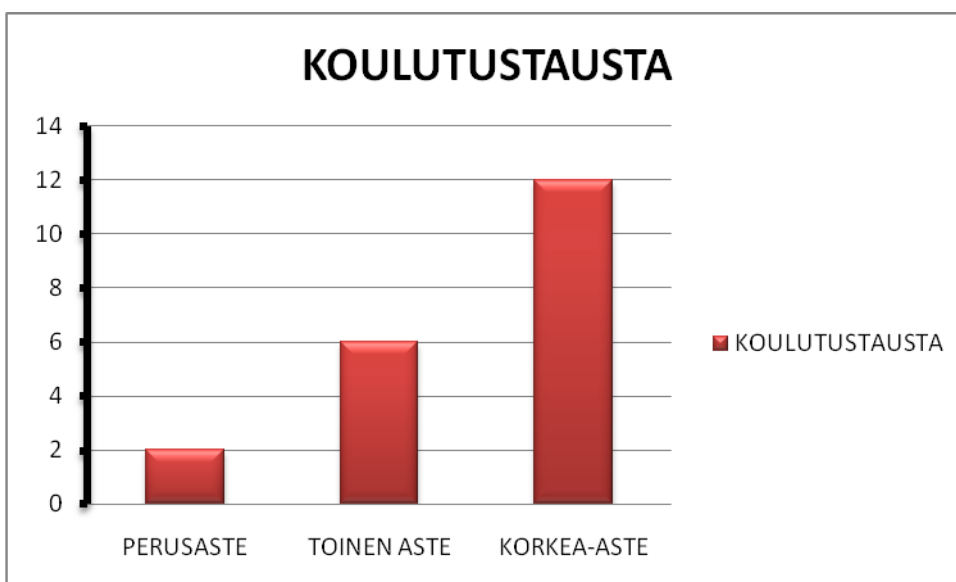
4.2 Lomakekysely

Kyselylomakkeeseen vastanneet ovat syntyneet 1970- ja 1980-luvuilla, joten koimme parhaaksi jakaa vastauksen kahteen ryhmään; 1970- ja 1980-luvulla syntyneisiin. Vastanneista kuusi on syntynyt 1970-luvulla. Loput 14 ovat syntyneet 1980-luvulla. Vanhin vastaajista on syntynyt vuonna 1972 ja nuorin vuonna 1987.

Korkeakulttuuritapahtumissa naisten osuus katsojista on yleensä suurempi kuin miesten (Cantell 2003, 12). Kauhuelokuvafestivaali Hurmeessa, joka voidaan lukea marginaalikulttuuritapahtumaksi, miesyleisöä on ollut silmämääräisesti tarkasteltuna

enemmän. Kyselyyn vastanneista miehiä on 14 ja naisia kuusi. Pyrimme jakamaan kyselylomakkeita kummankin sukupuolen edustajille, joten sukupuolijakaumasta emme voi tehdä kyselyn suhteen kovin pitkälle meneviä johtopäätöksiä. Jotain suuntaa se kuitenkin antaa. Parisuhteessa kyselyyn vastanneista elää kahdeksan vastaajaa, yksineläviä on 12.

Lomakkeessa koulutustausta kysytään kohdilla ”peruskoulu/kansakoulu, lukio, ammatillinen oppilaitos ja ammattikorkeakoulu/yliopisto”. Aineiston käsittelyn helpottamiseksi muutimme jaottelun koulutusasteiseksi: perusaste (peruskoulu/kansakoulu), toinen aste (lukio/amatillinen oppilaitos) ja korkea-aste (ammattikorkeakoulu/yliopisto).

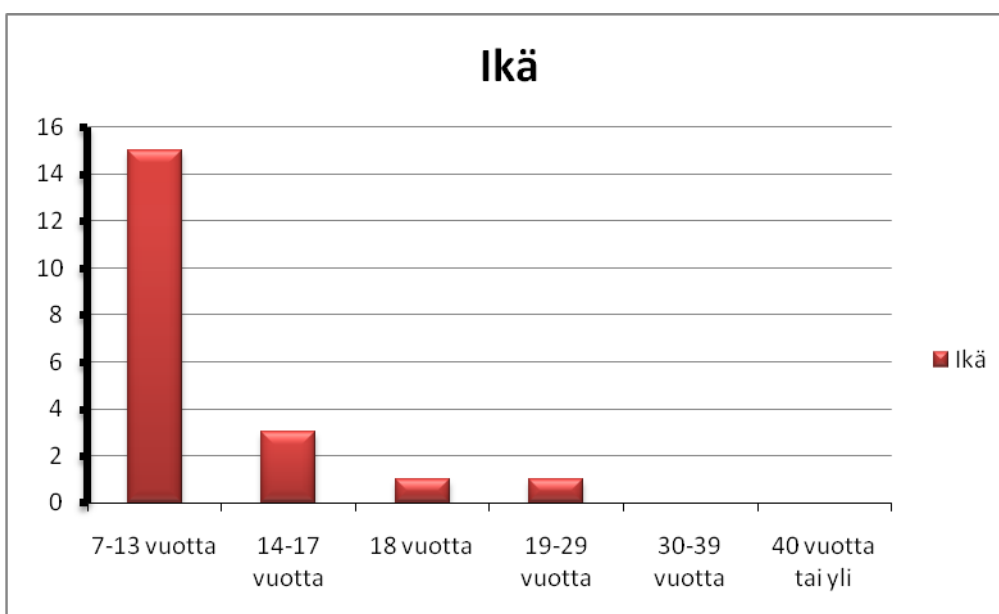

Kuvio 1. Yleisön koulutustausta

Koulutustaustaltaan toisen asteen käyneitä vastaajista on kuusi ja korkea-asteella opiskelleita tai opiskelevia 12. Vastanneista pelkästään perusasteen suorittaneita on kaksi. Kaikki vastaajat asuvat Turussa. Kaksi henkilöä ei ollut kertonut asuinpaikkakuntaansa.

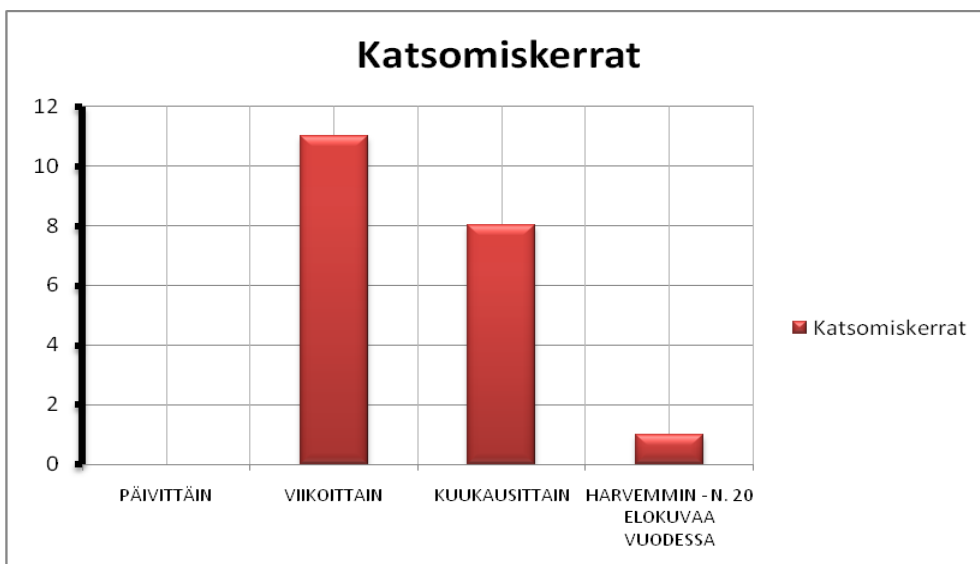
Sitä, minkä ikäisenä kauhuelokuvia on alettu katsoa selvitimme kuudella vaihtoehdolla, jotka olivat 7-13, 14-17, 18, 19-29, 30-39 ja 40 vuotta tai yli. Perustelu ikäryhmien jaottelulle: 7-vuotiaana aloitetaan yleensä peruskoulu, eli mennään ala-asteelle. Katkaisimme ryhmän 13-vuotiaisiin, jolloin on siirrytty, tai ollaan siirtymässä ylä-asteelle.

Tässä iässä kaveriporukan vaikutus omiin harrastuksiin oletettavasti voimistuu. Seuraava ikäryhmä kattaa teini-ikäiset ja sitä seuraava täysi-ikäisyyden saavuttaneet, eli 18-vuotiaat. Halusimme laittaa kyseisen iän itsenäisenä kohtana, koska on kiinnostavaa nähdä, onko joku vastanneista aloittanut kauhukulttuurin harrastamisen juuri täysi-ikäisyyden sallimana – joskaan tätä tietoa emme pysty varmuudella saamaan pelkistä monivalintakysymyksistä. Voihan olla, että kauhuelokuvien katsominen alkoi 18-vuotiaana ilman, että ikäraajat ovat vaikuttaneet asiaan.

Kuvio 2. Ikä, jolloin kauhuelokuvien katsominen on aloitettu

Vastaajista 15 on aloittanut kauhuelokuvien katsomisen 7-13 -vuotiaana. Kolme vastaajaa on alkanut katsomaan kauhuelokuvia 14 -17 -vuotiaana, yksi on aloittanut 19 -29 -vuotiaana. Yksi on jättänyt vastaamatta kysymykseen. Kysymyksessä ”kuinka usein katsot kauhuelokuvia” katsomiskerrat luokiteltiin neljään vaihtoehtoon: *päivittäin, viikoittain, kuukausittain ja harvemmin – kuinka monta kertaa vuodessa.*

Kuvio 3. Kuinka usein vastaajat katsovat kauhuelokuvia

11 vastaajaa katsoo kauhuelokuvia viikoittain, kahdeksan vastaajaa kuukausittain ja yksi vastanneista harvemmin. Vastaaja arvioi katsomiskertoja olevan 20 vuodessa. Koska hän on voinut katsoa elokuvia vaihtelevasti vuoden aikana, eli elokuvia ei voida jakaa kuukausien määrällä, on tämä jätetty omaksi kohdakseen. Harrastuksen voidaan todeta olevan vastaajien keskuudessa tiivistä, koska lähes kaikki katsovat kauhuelokuvia viikoittain tai kuukausittain.

Lähipiiriin kuuluvien kauhuelokuvien katsomista selvitettiin kolmella vaihtoehdolla: *perheenjäsen, ystävät, muu – kuka*. Vastaaja sai valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Yksi vastaaja kertoo perheenjäsenensä katsovan kauhuelokuvia, 14 vastaajaa kertoo perheenjäsenen ja ystävän/ystävien katsovan kauhuelokuvia. Yhden vastaajan lähipiiristä ei löydy kauhuelokuvien katsojia. Voidaan todeta, että kauhuelokuvaharrastus liittyy oleellisenä osana lähipiirinkin elämään.

Osallistumista jollekin kauhuelokuvafestivaalille selvitettiin neljällä eri vaihtoehdolla; *yhden kerran, 2-4 kertaa, 5-7 kertaa ja 8 kertaa tai useammin*.

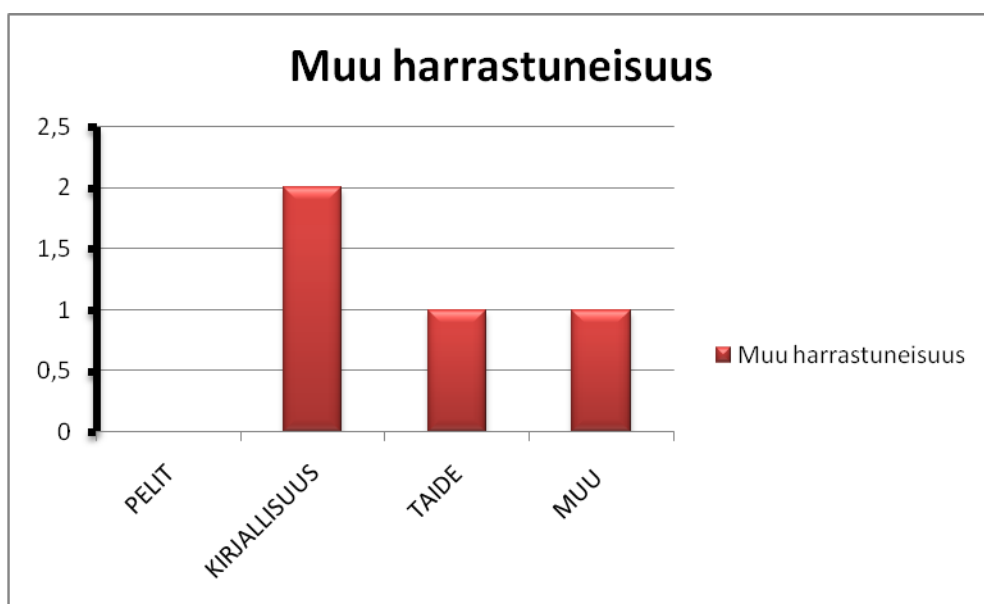

Kuvio 4. Montako kertaa vastanneet ovat käyneet kauhuelokuvafestivaaleilla

Kauhuelokuvafestivaaleille on osallistuttu seuraavanlaisesti: yhden kerran kuusi vastaajaa, 2-4 kertaa 11 vastaajaa, 5-7 kertaa kaksi vastaajaa ja yksi vastaaja on osallistunut kahdeksan kertaa tai useammin.

Kysymykseen ”Käytkö kauhuelokuvafestivaaleilla” annettiin vaihtoehdot *yksin, jonkun seurassa – kenen*. Kauhuelokuvafestivaaleilla vastaajista kuusi kertoo käyvänsä yksin, kolme yksin tai jonkun (kaverit) seurassa ja 11 vastaajaa ainoastaan jonkun seurassa. Heistä 10 käy kaverin ja yksi puolisonsa kanssa. Ystävät ovat siis tärkeimpiä kumppaneita lähdettäessä kauhuelokuvafestivaaleille.

Harrastuneisuutta muuhun kauhukulttuuriin kysyttiin seuraavasti: *pelit, kirjallisuus, taide, muu – mikä?* Vastaaja sai valita yhden tai useamman vaihtoehdon. Lisäksi kohtaan *muu* oli mahdollisuus tarkentaa harrastuneisuutta.

Kuvio 5. Harrastuneisuus muihin kauhukulttuurin osa-alueisiin

Neljä vastaajaa harrastaa kauhuelokuvien lisäksi yhtä kauhuun liittyvää kulttuurin osa-alueita. Kirjallisuutta harrastaa kaksi vastaajaa, taidetta yksi vastaaja ja samoin musiikkia yksi vastaaja. Useampaa kuin yhtä kauhukulttuurin osa-alueita kauhuelokuvan lisäksi harrastaa 15 vastaajaa. Yksi vastanneista ei harrasta muuta kuin kauhuelokuvia. Kuusi vastaajaa tarkensi harrastuneisuuttaan kohdassa *muu – mikä*, musiikilla ja kaksi vastaajaa harrastaa sarjakuvaa.

Viimeinen kysymys tarkensi vastaajan aktiivisuutta muihin kauhukulttuurin osa-alueisiin. Vastaajaa pyydettiin arvioimaan, kuinka paljon aikaa kauhuelokuvat vievät muuhun kauhuun liittyvään kulttuuriin verrattuna. Jaottelu tehtiin antamalla vaihtoehdot *paljon vähemmän, jonkin verran vähemmän, yhtä paljon, jonkin verran enemmän ja paljon enemmän*. Analysoinnin yksinkertaistamiseksi kohdat *paljon vähemmän ja jonkin verran vähemmän*, sekä *jonkin verran enemmän ja paljon enemmän* yhdistettiin. Täten vastaukset luokiteltiin kolmeen kategoriaan: *vähemmän, yhtä paljon ja enemmän*, koska on vaikeaa määrittellä, mitä käytännössä tarkoittaa ”paljon enemmän, jonkin verran vähemmän” ja muut vastaavat määreet. Muuhun kauhun harrastamiseen aikaa käytetään seuraavasti: vähemmän neljä vastaajaa, saman verran seitsemän vastaajaa ja enemmän kahdeksan vastaajaa.

4.3 Tulosten yhteenveto

Kaikki tähän tutkimukseen osallistuneet henkilöt ovat syntyneet 1970–1980 -luvuilla. Miesten osuus osallistuneista on yli puolet (70 %). Parisuhteessa lomakekyselyyn vastanneista elää kahdeksan ja molemmat parihaastatteluun osallistuneista. Puolison kanssa katsotaan kauhuelokuvia jonkin verran kotona, mutta kauhuelokuvafestivaaleille puolison kanssa ei osallistunut kuin yksi vastanneista ja toinen haastatelluista. Tutkimukseen osallistuneista henkilöistä kaksi on käynyt vain peruskoulutuksen. Selkeästi eniten (60 %) on korkea-asteen suorittaneita, mikä sinänsä ei ole yllättävää, koska monissa kulttuuritapahtumien yleisöä koskevissa tutkimuksissa on saatu vastaavia havaintoja (Cantell 2003, 15). Asuinpaikkakuntansa kertoneet vastaajat asuvat Turussa tai sen lähialueilla. Tämäkään tulos ei ole yllättävä, koska Kauhuelokuvafestivaali Hurme on selkeästi painottanut toimintansa aikana paikallisuutta, sekä kohdistanut markkinointinsa pääasiassa maakunnan medioihin.

Suurin osa (75 %) lomakekyselyyn vastanneista on aloittanut kauhuelokuvien katsomisen 7-13 -vuotiaana. Parihaastatteluun osallistuneet taas kertoivat aloittaneensa katsomisen 5-7 -vuotiaana, eli nuorempana kuin lomakkeisiin vastanneet. Tämä saattaa selittyä sillä, että kyselylomakkeessa ei ollut annettu vastausvaihtoehtoa alle 7 -vuotiaana kauhuelokuvien katsomisen aloittaneille. Vaihtoehdon puuttuminen on selvä puute lomakkeessa näin jälkikäteen tarkasteltaessa.

Kaikki tutkimukseen osallistuneet katsovat varsin paljon kauhuelokuvia. Kyselylomakkeeseen vastanneista kaikki, yhtä lukuun ottamatta, katsovat kauhuelokuvia viikoittain tai kuukausittain. Haastateltavien kohdalla aktiivisuus on samaa luokkaa. Haastattelussa kävi lisäksi ilmi se, että mielenkiintoisimpia elokuvia etsitään ja niiden katsominen on muihin elokuviin nähden vähäisempää ajanpuutteen ja materiaalin runsauden vuoksi.

Kauhuelokuvat kuuluvat vahvasti tutkimukseen osallistuneiden lähipiiriin ja erityisesti ystävien harrastuksiin. Lomakekyselyyn vastanneista ainoastaan yhden lähipiiristä ei löydy ketään, joka katsoisi kauhuelokuvia. Haastateltujen lähipiiri on valikoitunut harrastusten ja mielenkiinnon kohteiden perusteella.

Kauhuelokuvafestivaalit kiinnostavat tutkimukseen osallistuneita. Kaikki vastanneet ovat käyneet jollain kauhuelokuvafestivaalilla vähintään yhden kerran. Festivaaleilla suurin osa vastanneista (70 %) on käynyt jonkun seurassa. Ystävät olivat selkeästi tärkeimpiä seuralaisia näillä festivaaleilla. Lomakekyselyn tulosten perusteella kauhuelokuvafestivaaleilla käydään jonkun kanssa. Tämä poikkeaa siitä, että haastateltavat haluavat katsoa kauhuelokuvia pääasiassa yksin. He korostavat pelon kokemuksen intiimiyttä.

Kauhuelokuvien lisäksi tutkimukseen osallistuneista kaikki, yhtä lomakekyselyyn vastannutta lukuun ottamatta, harrastavat elokuvien lisäksi jotakin muuta kauhukulttuurin osa-aluetta. Näitä osa-alueita harrastetaan varsin aktiivisesti. 15 lomakekyselyyn vastanneista kertoo harrastavansa jotakin muuta kauhukulttuurin osa-aluetta saman verran tai enemmän kuin kauhuelokuvia. Myös parihaastatteluun osallistuneet harrastavat aktiivisesti musiikkia ja taiteita. Lisäksi toinen haastatelluista piirtää ja maalaa kauhuaiheisia teoksia.

Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen keskivertokävijä on karrikoidusti 1980-luvulla syntynyt korkeasti koulutettu turkulainen mies. Kauhuelokuvien katsomisen hän on aloittanut 7-13 -vuotiaana. Hän katsoo kauhuelokuvia viikoittain ja lisäksi hän harrastaa kauhukirjallisuutta.

5 LOPUKSI

Vaikka suurin osa tutkimukseen vastanneista käy kauhuelokuvafestivaaleilla jonkun seurassa, on yllättävää, kuinka monet käyvät tapahtumassa yksin. Kyseessä voivat olla kävijät, jotka ovat niin tottuneita kauhuelokuvan konventioihin, että uskaltavat ja haluavat liikkua aiheeseen liittyvällä kentällä rohkeasti, ilman tutun ihmisen läsnäoloa ja mahdollista vaikutusta elokuvakokemukseen. Myös haastattelun johtopäätökset tukevat tätä tulosta. Haastateltavat kertovat katsovansa kauhuelokuvia yksin. Elokuvatheaterissa katsoja ei ole kuitenkaan fyysisesti yksin, vaan ainoastaan ilman henkilökohtaista seuraa.

Genren katsominen on ryhmätoimintaa. ”Me” katsojat tarkoittaa kunkin genren kohdalla eri ryhmää. Niin sanottuun genresopimukseen kuuluu tiettyihin koodeihin kiinnittyminen ja sitä kautta identifioituminen toisiin, jotka ovat kiinnittyneet samoihin koodeihin. Samalla syntyy side niiden ihmisten välille, jotka nauttivat tietyn kulttuurisen normin rikkomisesta tietyllä tavalla. (Altman 2002, 192.) Erityisesti lomakekyselystä saadut tulokset vahvistavat tätä käsitystä: kauhuelokuvia katsotaan yhdessä ja samalla kaikki muu kauhukulttuuriin liittyvä koetaan mielenkiintoiseksi ja luonnolliseksi.

Kauhukulttuuri kiinnostaa kävijöitä elokuvan lisäksi monin eri tavoin. Tämä tukee päätöstä sisällyttää Kauhuelokuvafestivaali Hurmeeseen klubi, jossa kävijät pääsevät kuulemaan kauhuteemaan liittyvää musiikkia, sekä tapaamaan muita alan harrastajia. Kaikki eivät osallistu oheistapahtumiin, mutta monille se on mielekäs tapa aloittaa tai päättää viikonloppu kauhun parissa, samanhenkisten ihmisten seurassa asiaankuuluvaa musiikkia kuunnellen. Klubilla on esitetty rankempia musiikkityylejä: death-, doom-, ja black metallia, sekä konemusiikkia. Palautteen perusteella kävijät pitävät linjanvedosta; he haluavat kuulla musiikin ääriylejä.

Kokemusten mukaan ennakkoklubia kannattavampaa on järjestää päätösklubi heti elokuvanäytösten jälkeen, jolloin yleisön on luontevaa siirtyä paikasta toiseen. Haasteena on kehittää keino, jolla saamme houkuteltua useampia elokuvanäytöksiin osallistuneita tulemaan klubille. Klubin kävijämäärää on pyritty lisäämään sillä, että yksittäislippuja edullisemman festivaalipassin ostaneet pääsevät klubille ilmaiseksi. Tämä ei ole kuitenkaan ollut riittävä motivaation lisääjä, koska näytöksissä käyneistä vain pieni osa on tullut klubille. Tämä seikka tuli esille myös haastattelussa. Toisaalta klubilla on käynyt sellaisia ihmisiä, jotka eivät ole olleet elokuvanäytöksissä. Tosiasia on se, että vaikka kauhukulttuurin eri osa-alueet ovat monelle kävijälle tärkeitä, kaikki eivät halua katsoa elokuvia tai käydä klubilla. Sisältö ei tällöin vaikuta asiaan.

Aikomuksena on tuottaa jatkossakin kokonaisvaltaisesti marginaalista kauhukulttuuri-tapahtumaa, jonka pääpaino on elokuvissa ja oheistapahtumana säilyy päätösklubi. Oheistapahtumaksi on harkittu myös kauhuaiheisen taide- tai julistenäyttelyn järjestämistä. Saatujen tulosten perusteella kauhukirjallisuuden voisi ottaa jollakin tavalla osaksi tapahtumaa. Lyhytelokuvien näytöksestä saatujen positiivisten kokemusten pohjalta voitaisiin samantyyppinen tilaisuus järjestää uudelleen.

Kohderyhmälähtöistä markkinointia voidaan kehittää edelleen saamiemme tulosten perusteella. Tapahtuman kohderyhmä on rajattu ja rajallinen, joka on markkinoinnin kannalta sekä hyvä että huono asia. Hyvä siksi, että kohderyhmä on pieni ja markkinoinnin kohdentaminen sen vuoksi helppoa. Huono siksi, että kohderyhmään kuuluvien määrä on vähäinen. Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen markkinointi tapahtuu pääasiallisesti sähköisten medioiden kautta. Kyseinen markkinointiväylä on osoittautunut toimivaksi ja kohderyhmä on tavoitettu sen avulla tehokkaasti. Koska tapahtumaan ei tulla Turkuja ja sen lähialueita kauempaa, kannattaa printtimainonnan pääpaino pitää alueellisena. Uutta yleisöä tulee joka vuosi, mutta suurin osa koostuu joka vuosi käyvistä ihmisistä. Uusia kävijöitä tulisikin tavoittaa tehokkaammin. Heihin kuuluvat naisten lisäksi perus- tai toisen asteen suorittaneet, tai parhaillaan suorittavat ihmiset. Kirjallisuus kuuluu olennaisena osana monen kauhuelokuvia katsovan harrastukseen, joten markkinointi kirjallisuuteen liittyvien medioiden kautta voi olla kannattavaa. Markkinoinnissa, kuten muussakin toiminnassa tulee säilyttää uskottavuus marginaalikulttuuritapahtumana.

Kauhuelokuvafestivaali Hurmeen vahvuus on sen ohjelmistossa. Ohjelmisto on kehittynyt yhtäältä monipuolisempaan ja toisaalta yleisön toiveiden mukaiseen suuntaan. Yleisön toiveet on pystytty huomioimaan keräämällä vuosittain palautetta festivaalin yhteydessä. Ohjelmistoon on saatu harvinaisuuksia ja sellaisia elokuvia, joita Suomessa on muutoin mahdotonta päästä näkemään elokuvateatterissa. Tarkoituksena on jatkossakin tuoda turkulaisille valkokankaille harvinaisuuksia ja klassikoita eri vuosikymmeniltä pysyen tiukasti marginaalikauhussa. Mainstream-kauhuelokuvia pääsee katsomaan elokuvateattereissa lähes aina, mutta harvinaisempien, tai ainoastaan DVD-levitykseen tulevien elokuvien katsominen isolta screeniltä on elämys. Ilman Kauhuelokuvafestivaali Hurmetta tämä elämys jäisi monelta kokematta.

LÄHTEET

Alanen, Antti & Alanen, Asko 1985. Musta peili. Kauhuelokuvan kehitys Prahan ylioppilaasta Poltergeistiin. Helsinki: Suomen elokuva-arkisto.

Altman, Rick 2002. Elokuva ja genre. Suom. Laine, Kimmo & Laine, Silja. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Cantell, Timo 2003. Nykytanssin yleisöt. Tutkimus Tanssiareena 2000-festivaalin kävijöistä. Helsinki: Taiteen keskustoimikunta.

Carrol, Noël 1990. The Philosophy of Horror, or Paradoxes of the Heart. London: Routledge.

Crane, Jonathan Lake 1994. Terror and everyday life. Singular Moments in the History of the Horror Film. USA: Sage Publications.

Freeland, Cynthia A. 2000. The Naked and the Undead: Evil and the Appeal of Horror. Colorado: Westview Press.

Finnkino 2010. Ohjelmistossa & tulevat elokuvat. Viitattu 5.5.2010.
<http://www.finnkino.fi/movies/incinemas/>

Haapala, Arto & Pulliainen, Ukri 1998. Taide ja kauneus, johdatus estetiikkaan. Helsinki: Kirjapaja.

Hirsjärvi, Sirkka & Hurme, Helena 2000. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2002. Tutki ja kirjoita. 6.-8. painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Hokkanen, Jouni & Virolainen, Nalle 1990. Roskaelokuvat. Tampere: Hiljainen Kulttuuriyhdistys ry.

The Internet Movie Database 2010. Viitattu 6.5.2010. <http://www.imdb.com/>

- Lehtinen, Mikko 2006. Elokuvallinen kauhukokemus. *Widerscreen* 3/2006. Viitattu 5.5.2010. <http://www.widerscreen.fi/2006-3/elokuvallinen-kauhukokemus/>
- Löytökoski, Lauri 2006. Selässä syntinen taakka – suomalainen kauhuelokuva, osa II. *Widerscreen* 3/2006. Viitattu 5.5.2010. http://www.widerscreen.fi/2006/3/suomalainen_kauhuelokuva_osa_2.htm
- Manninen, Vesa 2007. Peeping Tom – sadomasokismin pakottavuus. Teoksessa Alanen, Antti (toim.) *Elokuva ja psyyke. Verhon takana*. Helsinki: Minerva Kustannus Oy.
- Merriam-Webster Dictionary & Thesaurus 2010. Camp. Teoksessa: *Encyclopaedia Britannica Online*. Viitattu 5.5.2010. <http://search.eb.com/>
- Metsämuuronen, Jari 2002. Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä. 2. uudistettu painos. Helsinki: International Methelp.
- Pirie, David 2008. *A New Heritage of Horror. The English Gothic Cinema*. London: I. B. Tauris & Co Ltd.
- Schepelern, Peter 1986. Teoksessa Kinisjärvi, Lauri & Lukkarila, Matti (toim.) *Kun hirviöt heräävät. Kauhu ja taide*. Oulu: Kustannusosakeyhtiö Pohjoinen.
- Sederholm, Helena 2003. Camp. Teoksessa Kovala, Urpo & Saresma, Tuija (toim.) *Kulttikirja*. Helsinki: Suomen Kirjallisuuden Seura.
- Skal, David J. 1993. *The Monster Show. A Cultural History of Horror*. London: Plexus.
- Sjögren, Olle 1989. Kirottu kynnyks. *Kauhuelokuva modernina siirtymäriittinä*. Teoksessa Forselius, Tilda Maria & Luoma-Keturi, Seppo (toim.) *Uhka silmälle. 7 esseetä kauhun katsomisesta ja videohysteriasta*. Helsinki: Like Kustannus Oy.
- Teemahaastattelu 16.3.2010. Turku: Kahvila Fontana.
- Urban Dictionary. Con. Viitattu 5.5.2010. <http://www.urbandictionary.com/define.php?term=con>

LIITTEET

Liite 1. Teemahaastattelun tukikysymykset

- Mistä kiinnostus kauhuelokuvaan sai kohdallasi alkunsa?
- Harrastatko muutakin kuin kauhuelokuvia?
- Mitä saat kauhun harrastamisesta? Mikä siinä on tärkeintä?
- Onko kauhuelokuvaharrastuksesi muuttunut iän myötä ja jos on, niin miten?
- Kuinka aktiivisesti harrastat kauhuelokuvia/ asiaan vihkiintyneillä festareilla käyntiä?
- Harrastaako joku lähipiirissäsi jotakin kauhukulttuurin osa-aluetta?
- Miten lähipiirissäsi suhtaudutaan harrastukseesi?
- Katsotko kauhua yksin vai seurassa?
- Kerro kokemuksistasi Hurmeessa?

Liite 2. Kyselylomake

Opiskelemme kulttuurituottajiksi ja teemme opinnäytetyötä kauhuelokuvien katsojiin/kauhukulttuuriin liittyen. Vastauksesi antaa meille arvokasta tietoa, joten täytähän lomakkeen kokonaisuudessaan. Vastaamiseen menee muutama minuutti. Kysely käsitellään täysin luottamuksellisesti ja nimettömänä.

- *Syntymävuotesi?*
- *Sukupuolesi?*
  - 1) Mies
  - 2) Nainen
- *Siviilisäätysi?*
  - 1) naimaton
  - 2) parisuhteessa
- *Koulutuksesi? Valitse yksi tai useampi vaihtoehto*
  - 1) peruskoulu / kansakoulu
  - 2) lukio
  - 3) ammatillinen oppilaitos
  - 4) ammattikorkeakoulu tai yliopisto?
- *Asuinpaikkakuntasi?*
- *Minkä ikäisenä aloit katsoa kauhuelokuvia?*
  - 1) 7-13v.
  - 2) 14-17v.
  - 3) 18v.
  - 4) 19-29v.
  - 5) 30-39v.
  - 6) 40v. tai yli.
- *Kuinka usein katsot kauhuelokuvia?*
  - 1) päivittäin
  - 2) viikoittain
  - 3) kuukausittain
  - 4) harvemmin, kuinka monta kertaa vuodessa? ____ kertaa.

- *Katsooko joku lähipiirissäsi kauhuelokuvia? Kyllä, valitse yksi tai useampi vaihtoehto*
  - 1) perheenjäsen
  - 2) ystävä
  - 3) muu, kuka? _____
- *Kuinka monta kertaa olet osallistunut johonkin kauhuelokuvafestivaaliin?*
  - 1) 1 kerran
  - 2) 2-4 kertaa
  - 3) 5-7 kertaa
  - 4) 8 kertaa tai useammin
- *Käytkö kauhuelokuvafestivaaleilla*
  - 1) yksin
  - 2) jonkun seurassa, kenen? _____
- *Harrastatko muuta kauhuun liittyvää kulttuuria kuin elokuvia? Kyllä, valitse yksi tai useampi vaihtoehto*
  - 1) pelit
  - 2) kirjallisuus
  - 3) taide
  - 4) muu, mikä? _____
- *Jos vastasit myöntävästi edelliseen kohtaan: Kuinka paljon aikaasi kauhuelokuvat vievät edellä mainittuihin verrattuna?*
  - 1) paljon vähemmän
  - 2) jonkin verran vähemmän
  - 3) yhtä paljon
  - 4) jonkin verran enemmän
  - 5) paljon enemmän

KIITOS vastauksistasi!